

Motion till riksdagen 2011/12:N221

av **Kent Persson m.fl. (V)**

Styrningen av Vattenfall

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kärnkraften, Vattenfalls affärer och miljömål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ägardirektiv och styrdokument för Vattenfall.

Bakgrund

Den 30 maj i år kom beskedet från Tysklands förbundskansler Angela Merkel att Tyskland kommer att avveckla kärnkraften till år 2022. Beslutet har en bakgrund i den japanska kärnkraftsolyckan i Fukushima våren 2011. Detta är tvärtemot det beslut om en förlängning av produktionen av kärnkraftsel som beslutades för ett år sedan i Tyskland. Den situation som Tyskland nu hamnat i där man får avveckla kärnkraften under stor brådska är ett scenario som Vänsterpartiet varnat för i Sverige. En olycka i Sverige skulle förmodligen leda till att kärnkraften fick avvecklas snabbt, ogenomtänkt och med dåliga alternativ. Vattenfall står nu med kärnkraftverk i Tyskland som man investerat tungt i, som står stilla och som man med all sannolikhet inte får öppna. Detta betyder ett antal miljarder i förluster för Vattenfall. Det holländska energiföretaget Nuon (mest gas) köptes för 100 miljarder kronor. Ett pris som får betecknas som ett överpris och som förvandlade Vattenfall till den största miljöboven i Europa vad gäller koldioxidutsläpp. Detta är exempel på en utveckling som strider mot de miljömässiga mål som Vattenfall har att verka mot. Det som ovan anförs om Vattenfall bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Styrning av ett statligt bolag

Den formella styrningen av bolag kan endast utövas på bolagsstämman som fattar beslut om ägardirektiv, bolagsordning och eventuella avtal mellan staten och bolaget. Genom möjligheten att föra in särskilda bestämmelser i bolagsordningen om exempelvis bolagets mål kan statens representanter påverka inriktningen av bolagets verksamhet. I den mån bolaget uppbär statliga anslag kan staten ange särskilda villkor för hur anslaget får användas. *Riksdagsbeslut och policyuttalande från riksdagen när det gäller bolagens verksamhet är således inte formellt bindande för statliga aktiebolag. De kan inte "ta över" aktiebolagslagen.* (ESO-gruppen. Ds 1998:64 vår kursiv).

Det betyder att vägen från ett motionskrav i riksdagen till ett direkt krav på ett statligt bolag är mycket lång. Förutom av bolagsstämman kan den formella makten utövas av den tillsatta styrelsen. En kompetent och allsidigt sammansatt styrelse kan förbättra möjligheten att uppnå de resultat som ägaren ställer på bolaget. Ju bättre målbeskrivningar och kontrollverktyg som regering och riksdag skaffar sig, desto större är möjligheten att förhindra företagsledningen att skaffa sig en egen agenda som inte stämmer överens med ägarens. Till det kommer att informationen och måluppfyllelsen måste förbättras väsentligt för att ägarna skall ha en reell chans att använda sin makt. Tjänstemännen i företagsledningen har alltid ett informationsövertag över politikerna. Detta måste begränsas i möjligaste mån, genom exempelvis en mer aktiv och kunnig politik från ägarnas sida. Dessutom kan olika mål – ekonomiska och sociala för bolaget – uppfattas som inbördes motstridiga och komplicera det hela ytterligare. Ju fler motstridiga mål som satts upp, desto svårare blir det att utkräva ansvar av bolagsledningarna. Ett statligt bolags ledning måste ha dubbla kompetenser. Dels kommersiell för att driva verksamheten framgångsrikt, dels kompetens för att diskutera med den politiska världen och förstå hur den fungerar.

Förslag på direktiv för styrning av Vattenfall

Med det ovan sagda som bakgrund anser Vänsterpartiet att ägardirektiven för Vattenfall måste utvecklas och bli tydligare. Miljörelsen har diskuterat hur en portalparagraf i Vattenfall skulle kunna se ut. Vi delar i stort deras syn. Idag är bolagsordningen i Vattenfall kortfattad och fri för tolkningar. Med den analys vi gör ovan om problemen med styrning måste bolagsordningens text utvecklas. Vi anser att följande bör finnas med i en kommande bolagsordning:

Portalparagraf

Vattenfall ska fortsätta att vara ett helstatligt bolag. Vattenfall och dess dotterbolag skall bedriva energiproduktion som står i överensstämmelse med de av riksdagen antagna miljömålen.

Fel! Okänt namn på

Vattenfall ska vara det ledande energiföretaget i omställningen till en ekologisk och ekonomiskt affärsmässigt uthållig energiförsörjning inom samtliga de geografiska områden, där bolaget är verksamt. Vattenfall ska genomföra en övergång till hållbar energiproduktion baserad på förnybara energikällor.

Särskilda paragrafer

1. Bolaget ska ta aktiv del i omställningen av energisystemet och öka sin förnybara produktion i Sverige. Konkreta mål till 2020, 2030 och 2050.
2. Bolaget ska sätta upp konkreta mål för utsläppsminskningar och relatera dessa till målen inom handelssektorn.
3. Bolaget ska stoppa alla investeringar i fossilkraft och kärnkraft och upprätta en konkret plan för utförsäljning av fossilkraft utanför Sverige. CCS-arbetet ska fortsätta.
4. Vattenfalls kärnkraftsägande utomlands ska avvecklas genom nedläggning.
5. Styrelsen och ägaren måste ta aktiv del i vilka CDM-projekt som bör ingå i Vattenfalls CDM-portfölj.
6. Vattenfall ska öka andelen forskning för förnybart utifrån hela Vattenfalls forskningsbudget. Bolaget ska öronmärka vinster till miljöfonder med konkreta mål, såsom utveckling av miljöteknik, forskning och utveckling och utbyggnad av förnybar kraftproduktion.
7. Informationen och insynen måste öka och förbättras från utlandsinvesteringarna till de svenska ägarna – staten/svenska folket.
8. Vattenfall ska inte bedriva påverkansarbete för kärnkraft i Sverige, Tyskland, England eller andra länder.
9. Bolaget ska göra en översyn av etablering av havsbaserad vindkraft. Och ta fram en plan för hur mer sådan kan etableras inom elcertifikatområdet Sverige/Norge för att balansera satsningen i Storbritannien.

Styrdokument för styrelse och ledning under närtid

1. Strategisk plan för oljetoppen och hur Vattenfall kan bli oberoende av fossila bränslen och andra ändliga resurser ska tas fram till nästa års bolagsstämma.
2. Vattenfall ska vara ett aktivt föredöme för mikroproduktion och införa nettodebitering för Vattenfalls nät och dessutom erbjuda köp av elen från mikroproducenter.
3. Vattenfall ska arbeta för att hålla stabila priser och teckna säkra långa kontrakt med basindustrin.
4. Vattenfall ska erbjuda långsiktiga elavtal (5–20 år) med elintensiv basindustri som kräver motprestationer såsom energieffektivisering, energikartläggning, energiledningssystem, översyn av inköp och egen produktion (se PFE).

Fel! Okänt namn på

5. Vattenfalls ansvar för transportsektorn bör öka. Elfordonsavtalen bör förstärkas.
6. Vattenfall ska gå före och slopa alla tillsvidareavtal.

Ovanstående direktiv och styrdokument för Vattenfall bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 12 september 2011

Kent Persson (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)